

РЕЦЕНЗІЯ

Завідувачки кафедри загальної практики – сімейної медицини
та внутрішніх хвороб

Харківського національного медичного університету,

д.мед.н., професорки **Пасієшвілі Людмили Михайлівни**

на дисертаційну роботу **Шевченко Валентини Олександрівни**

на тему: «Клінічне значення гомоцистеїну та вісфатину у хворих на цукровий діабет 2 типу жінок в пре- та постменопаузі в поєднанні з остеоартрозом»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Внутрішні хвороби»

Актуальність теми.

Поширеність цукрового діабету 2-го типу (ЦД 2-го типу) та остеоартрозу (ОА) з віком неухильно зростає, що призводить до збільшення кількості хворих з поєднаною патологією. Хронічна гіперглікемія неминуче веде до підвищення концентрації глюкози в синовіальній рідині, зв'язках та капсулі суглоба, що позначається на проявах ОА.

Загальноприйняті діагностичні підходи, що включають фізикальні, лабораторні та інструментальні дослідження, не дозволяють отримати повне уявлення про багатопланові зміни у фізичному, психологічному та соціальному функціонуванні, спричинених хворобою та лікуванням для жінок, що входять в період настання менопаузи та в постменопаузальному періоді.

Ступінь взаємообтяження ЦД 2-го типу та ОА, поліморбідність клінічних проявів, оцінка неврологічних та судинних порушень, якість життя таких пацієток – це ті питання, які залишаються до кінця невивченими нині. Вивчення впливу ЦД 2-го типу на вираженість суглобового синдрому, клінічних проявів клімаксу, пошук нових діагностичних маркерів для покращення ранньої діагностики відповідної когорти пацієток, та в цілому,

якості життя хворих жінок на ОА та ЦД 2-го типу є в даний час актуальним завданням.

Враховуючи все вищезазначене, дисертаційна робота Шевченко Валентини Олександрівни на тему «Клінічне значення гомоцистеїну та вісфатину у хворих на цукровий діабет 2 типу жінок в пре- та постменопаузі в поєднанні з остеоартрозом» присвячена актуальній проблемі внутрішньої медицини, є сучасною та перспективною для подальшого вивчення.

Оцінка змісту і оформлення дисертації.

Загальний об'єм дисертації відображений на 194 сторінках друкованого тексту українською мовою. Дисертаційна робота структурована у розділи вступ, огляд літератури, опис дизайну та методів дослідження, три розділи власних проведених досліджень, аналіз та узагальнення результатів, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, додатки. Список літератури складається з 229 джерел (з яких 179 англomовних).

Дисертаційна робота Шевченко В.О. побудована за загальноприйнятим планом. Анотація містить опис актуальності обраної тематики та основні висновки проведеного дослідження. У вступі обґрунтовано доцільність проведення даного дослідження, чітко сформульовано мету і завдання роботи, визначено наукову новизну, практичну значущість, особистий внесок, результати впровадження та апробації дослідження.

Огляд сучасної літератури представлений п'ятьма підрозділами, що логічно і цілком відображають відому інформацію про гормонально-метаболічний статус жінок, що хворі на ЦД 2-го типу та ОА, особливості перебігу раннього ОА для жінок в пре- та постменопаузі, особливості впливу порушень адипоцитокінового балансу та організм, відомі наслідки гіпергомоцистеїнемії та сучасні уявлення про застосування альфа-ліпоевої кислоти, як додаткового компоненту загальноприйнятої терапії пацієнтів з ЦД 2-го типу та ОА.

У другому розділі детально наведені матеріали та методи, що були використані при розв'язанні поставлених наукових завдань. У підрозділі 2.1 представлено загальний дизайн дослідження та наведена стратегія, що була використана для проведення дослідження. Підрозділ 2.2 відображує всі використані методи та матеріали дослідження. У розділі зазначені всі деталі, що мають вирішальне значення для глибокого розуміння та практичного відтворення проведеного дослідження.

Результати проведених власних досліджень представлені у трьох наступних розділах та містять опис особливостей досліджуваних показників жінок з ЦД 2-го типу та ОА в пре- та постменопаузі. В третьому розділі дисертантка виділяє в окремі підрозділи особливості ліпідного, вуглеводного обмінів жінок відповідного віку з ЦД 2-го типу, ОА та з поєднанням цих захворювань; оцінку структурно-функціонального стану колінних суглобів у жінок з ОА та при поєднанні з ЦД 2-го типу та проводить вивчення рівнів досліджувальних маркерів у жінок з ЦД 2-го типу, ОА та при поєднаній патології.

В четвертому розділі дисертації надано характеристику кореляційних зв'язків між досліджуваними маркерами (вісфатін та гомоцистеїн) та показниками обстежених жінок, зокрема епідеміологічними, анамнестичними, фізикальними, біохімічними та рентгенологічними даними; створено матриці кореляцій відповідних показників. Узагальненням проведеної роботи є побудування дисертанткою моделі прогнозування ризику виникнення ОА за наявності ЦД 2-го типу у жінок в пре- та постменопаузі, до якої авторка включила найбільш значимі предиктори, які були виявлені в ході роботи.

П'ятий розділ дисертаційної роботи демонструє доцільність застосування альфа-ліпоевої кислоти як додаткового компоненту комплексного лікування жінок постменопаузального віку з ЦД 2-го типу та ОА. Авторка чітко відображає в роботі досягнення більших статистично значущих результатів аналізів та анкетування після проведеної терапії.

В розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» проведена інтерпретація отриманих даних щодо ролі вісфатину та гомоцистеїну у підвищенні якості ранньої діагностики ОА для жінок постменопаузального віку, хворих на ЦД 2-го типу з використанням сучасних методів логічно-математичного аналізу та зроблено підсумки роботи.

Висновки і практичні рекомендації повністю відповідають отриманим результатам, меті та завданням дисертаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів.

Дисертанткою Шевченко В.О. в проведеному дослідженні вперше визначено клінічне значення та патогенетична роль вісфатину та гомоцистеїну при коморбідних станах у жінок з ЦД 2-го типу та ОА в пре- та постменопаузі на підставі оцінки вуглеводного, ліпідного обмінів, кальцієво-фосфорного обміну та обміну естрадіолу, а також, антропометричних вимірів та оцінки структурно-функціонального стану суглобів для визначення предикторів розвитку ОА у жінок за наявності ЦД 2-го типу для створення алгоритму діагностики та підвищення ефективності терапії хворих на ЦД 2-го типу жінок в пре- та постменопаузі в поєднанні з ОА.

Узагальненням проведеної роботи є розробка прогностичної моделі розвитку раннього ОА на підставі визначення рівня вісфатину з одночасним дослідженням вмісту гомоцистеїну у сироватці крові, девіації яких негативно впливають на вуглеводний та ліпідний профілі, структурні та функціональні зміни суглобів у жінок з ОА та супутнім ЦД 2-го типу, що може використовуватись у якості діагностики патології та у якості критерію ефективності проведеної терапії.

На підставі показників позитивної динаміки авторка продемонструвала доцільність використання альфа-ліпоєвої кислоти як допоміжної терапії до схеми лікування жінок з ЦД 2-го типу в поєднанні з ОА в пре- та постменопаузі.

Практичне значення отриманих результатів.

Дисертанткою Шевченко В.О. встановлено клінічне значення та патогенетична роль вісфатину та гомоцистеїну, що сприяє підвищенню ефективності ранньої діагностики та терапії у жінок постменопаузального віку з ЦД 2-го типу та ОА.

Створена прогностична модель розвитку раннього ОА надає можливості відокремити групу жінок для застосування заходів з профілактики, збільшити ефективність діагностики, а також, прогнозувати перебіг патології у даної групи пацієток та оптимізувати тактику ведення пацієток у кожному окремому випадку, що в загальному підсумку покращує якість життя жінок з коморбідністю ЦД 2-го типу та ОА.

Запропонований спосіб терапії з використанням альфа-ліпоєвої кислоти може оптимізувати сучасні методи лікування жінок, хворих на ЦД 2-го типу та ОА.

Результати дисертаційного дослідження Шевченко В.О. впроваджено в клінічну роботу закладів охорони здоров'я різних регіонів країни, що підтверджено 19 актами впровадження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота Шевченко В.О. виконана в межах наукового напрямку кафедральних досліджень кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології: «Оптимізація діагностики та лікування кардіоваскулярних порушень у хворих на цукровий діабет 2 типу в умовах поєднаної патології» (№ держреєстрації: 0118U000950 КПКВК 2301020 – прикладна, 2018 - 2023 рр.) та «Удосконалення ефективності діагностики та лікування кардіоваскулярних порушень у хворих на цукровий діабет 2 типу в умовах поєднаної патології» (№ держреєстрації: 0120U102569 КПКВК 2301020 – прикладна, 2020 – 2023 рр.).

Оцінка наукового рівня дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Наукові результати, висновки і практичні рекомендації дисертаційної роботи Шевченко В.О. підкріплені достатнім об'ємом клінічних, інструментальних та лабораторних методів дослідження. Дисертантка провела обстеження 120 жінок в пре- та постменопаузі, яких дисертантка розподілила на три клінічні групи: 62 жінки склали основну групу коморбідної патології ЦД 2-го типу та ОА; 22 пацієнтки мали ізольований перебіг ОА та 20 жінок мали ізольований перебіг ЦД 2-го типу. Також, в дослідження були включені 16 відносно здорових жінок відповідного віку.

В процесі вирішення завдань дисертаційного дослідження Шевченко В.О. використала не тільки загальноприйняті методи рутинного обстеження пацієнток з ЦД 2-го типу та ОА, а й ряд сучасних високоінформативних методів наукового пошуку. Спектр специфічних методів наукових досліджень включав визначення вісфатіну, гомоцистеїну, естрадіолу, інсуліну методом непрямого неконкурентного гетерогенного імуноферментного аналізу.

Отримані результати були статистично оброблені та реалізованими пакетом прикладних програм IBM SPSS 25.0. Математична обробка даних була проведена за загальновизнаними методиками з розрахунком середньоарифметичних показників, стандартного відхилення, критерію достовірності Мана-Уїтні-Вілкоксона. Визначення асоціацій показників із біноміальною залежною змінною було проведено із використанням логістичного регресійного аналізу із розрахунком коефіцієнтів β , стандартизованих коефіцієнтів β (відношення шансів та їх 95 % довірчих інтервалів). В регресійному аналізі використовувалися методи одночасного включення та зворотного виключення Вальда.

Вищевикладене дає підстави вважати, що робота виконана на високому науково-методичному рівні, її положення у достатньому ступені обґрунтовані та достовірні.

Проведення такого дослідження та його результатів має особливе значення для професійної діяльності лікарів загальної практики сімейної медицини, лікарів-терапевтів, лікарів-ендокринологів та лікарів-ревматологів.

Повнота оприлюднення наукових положень дисертації.

За матеріалами дисертації опубліковано 4 статті (з них – 1 стаття у виданні, що індексується Web of Science, 2 статті у наукових фахових виданнях, 1 стаття в іноземному виданні); 6 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, конгресів; 1 Авторське свідоцтво на прогностичну модель. Результати роботи були представлені у вигляді усних та стендових доповідей на науково-практичних конференціях, в т.ч. міжнародного рівня.

Опубліковані роботи повністю відображають зміст проведеного дослідження, зроблені висновки і практичні рекомендації логічні та конкретні.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, опанування здобувачем методологією наукової діяльності.

Вибір напрямку дисертаційного дослідження Шевченко В.О. був обґрунтованим, актуальність обраної тематики була доведена за допомогою опису актуальних літературних даних та перспектив подальшого наукового пошуку в даній сфері. Дисертанткою чітко визначена мета, окреслені завдання роботи, підтверджена наукова новизна та практична значимість дослідження.

В процесі проведення дослідження Шевченко В.О. послідовно розв'язує поставлені наукові завдання, що підтверджують предметно та чітко сформульовані висновки.

Науковий рівень, на якому дисертанткою було проведене власне дисертаційне дослідження, глибина опрацювання літературних джерел, логічність та послідовність викладення матеріалу, ступінь обґрунтування висновків дозволяють стверджувати, що Шевченко В.О. оволоділа всіма аспектами методології наукової діяльності та здобула необхідні компетентності науковця.

Дотримання принципів академічної доброчесності.

У проведенні дослідження та написанні тексту дисертаційної роботи Шевченко В.О. дотримувалась всіх правил академічної доброчесності. Відповідно до перевірки сервісом пошуку текстових запозичень “Unicheck”, рівень оригінальності роботи є достатнім. Отримані результати підтверджують, що рукопис є оригінальною роботою та не містить елементів плагіату.

Зауваження та запитання.

Оформлення дисертаційної роботи Шевченко В.О. відповідає вимогам МОН України щодо викладення об'єму, структури, оформлення, а також, уваги до тексту. Аналіз презентованої дисертації виявив пріоритетність наукової спрямованості дослідження. При рецензуванні дисертаційної роботи виникло декілька непринципових зауважень:

1. Кожний підрозділ в розділах слід доповнити резюме, що підсумовує результати описаних власних досліджень.

2. У тексті дублюються деякі скорочення в дужках, які мають бути надані тільки після першої згадки повного терміну.

3. Дисертаційний рукопис має велику кількість таблиць власних досліджень, деякі з них було б доцільно оптимізувати малюнками чи діаграмами.

Проте вищезазначені зауваження не відіграють суттєвої ролі, не змінюють загальну позитивну оцінку та не зменшують науково-практичної значущості проведеного Шевченко В.О. наукового дослідження.

У порядку дискусії хотілося б отримати відповіді на запитання:

1. Чи були виявлені в проведеному дослідженні пацієнтки саме з діагнозом «порушення толерантності до вуглеводів» та чи були такі пацієнтки включені в дослідження?

2. Чи відрізнялися показники психологічних порушень у вигляді порушень сну чи емоційної лабільності серед досліджених груп, включаючи й контрольну групу?

3. Як Ви можете пояснити зниження рівню вісфатину після проведеного комплексного лікування жінок з додаванням альфа-ліпоєвої кислоти?

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Шевченко Валентини Олександрівни на тему «Клінічне значення гомоцистеїну та вісфатину у хворих на цукровий діабет 2 типу жінок в пре- та постменопаузі в поєднанні з остеоартрозом», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю «Внутрішні хвороби» за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Внутрішні хвороби» є закінченою самостійною кваліфікаційною науково-дослідною роботою, в якій визначено діагностичне та прогностичне значення біомаркерів вісфатину та гомоцистеїну у пацієнток постменопаузального віку з ЦД 2-го типу та ОА.

Робота містить нові, раніше не представлені іншими науковцями положення, що науково обґрунтовані та логічно викладені в тексті.

Дисертація оформлена відповідно прийнятим стандартам та відображає особистий внесок авторки у справу оптимізації медичної допомоги населенню при коморбідності двох таких поширених та соціально значущих патологій, як ЦД 2-го типу та ОА для жінок в пре- та постменопаузі.

Враховуючи актуальність теми, ефективне вирішення задачі, сучасний рівень методичного виконання, достатній об'єм досліджень із використанням загальноприйнятих методів дескриптивної статистики, кореляційного та регресійного аналізу, що дозволило зробити об'єктивні висновки, наукову новизну, практичну значущість основних положень та висновків, перспективи та переваги подальшого впровадження одержаних результатів, рецензована дисертаційна робота, що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю «Внутрішні хвороби» за спеціальністю 222

«Медицина», спеціалізація «Внутрішні хвороби», відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої Ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ №44 від 12.01.22р. та «Вимогам до оформлення дисертації», затверджених наказом МОН України від 12.01.2017р. №40, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Внутрішні хвороби». Дисертантка Шевченко Валентина Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Рецензент,
завідувачка кафедри
загальної практики-сімейної медицини
та внутрішніх хвороб,
Харківського національного
медичного університету МОЗ України,
д.мед.н., професорка

ДІЛОВА
ГАЛИНА
БАЛАБАЯЧЕНКО

Л. М. Пасієшвілі

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 16:31:19 16.08.2023

Назва файлу з підписом: Рецензія на дисертацію Шевченко В О (офіційний рецензент Пасієшвілі ЛМ).pdf

Розмір файлу з підписом: 5.3 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Рецензія на дисертацію Шевченко В О (офіційний рецензент Пасієшвілі ЛМ).pdf

Розмір файлу без підпису: 5.2 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ПАСІЄШВІЛІ ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА

П.І.Б.: ПАСІЄШВІЛІ ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 1882603306

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:33:02
16.08.2023

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E504000000DC83170176D85704

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис PDF-файла (PAdES)

Формат підпису: 3 позначкою часу від ЕП (PAdES-B-T)

Сертифікат: Кваліфікований